

18.71x16.68	1	עמוד 23	ישראל היום! - כותרת	21/03/2024	89660456-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

יונתן סורוצקין

מיסטר צבא ודוקטור צה"ל

לספקנות, לדמוקרטיה ולהפרדת רשויות.

בארץ אנחנו רחוקים מהתפיסה הזו מרחק שנות אור. צה"ל פועל בריבונות כשני גופים – דוקטור ג'קיל ומיסטר הייד. דוקטור צה"ל: צבא חזק, לוחם, אמיץ, מדויק, מנצח, אכזרי ואנושי, הצבא שכולנו גאים בו וסומכים עליו. אבל גם מיסטר צה"ל: צבא שמטיח, משתיק וצפיתניות, מבקר את הדרג המדיני ומעדיף הסדרה, שקט תעשייתי ופנסיה תקציבית.

בצה"ל, כמו בכל צבא, יש את הטוב ואת הרע ביחד. ההבדל הוא שהצד הרע של צה"ל מנסה להאפיל על הטוב שבו: דוברי הממסד הצבאי מנסים להשתיק כל ביקורת על הצבא, אם בטענת "שקט, יורים" ואם בניסיון למסמס את הביקורת על ההתנהלות שקדמה לטבח.

צה"ל נהנה מאמון ציבורי רב, ובכל סקר הוא זוכה בנקודות האמון הגבוהות ביותר, אך התמונה הזו כנראה לא משקפת את המציאות. הציבור סומך על החיילים הפשוטים ועל הקצונה הזוטרנה, הסדירים והמילואים, כי הצבא והעם חד הם.

הציבור לא סומך על האחראים לקונספציה, אם בדרג האזרחי ואם בצ"ב. אך בעוד הדרג האזרחי, הממשלה, צריך להצדיק את עצמו ולעמוד לביקורת ציבורית ולבסוף לעמוד לבחירה בקלפי – הדרג הצבאי העליון חף מביקורת. מגניו הממסדיים באולפנים ובמכוני המחקר מצופפים שורות, ולא רק משתיקים ביקורת – אלא עוברים להתקפה על המבקרים עצמם. השתקת הביקורת הלגיטימית על הממסד הצבאי אינה רק שחיתות ומיסוד האריסטוקרטיה, אלא גם מתכון לאסון הבא. ועדות חקירה "פנימיות", מינויים "פנימיים" חפים מביקורת וסתימת פיות – כל אלה יביאו עלינו את האסון הבא בעוד כמה שנים. העובדה שיש לנו את הפלוגות הכי טובות לא אומרת שאנחנו לא ראויים לפיקודים הכי טובים. צמרת הפיקוד של צה"ל צריכה להפסיק להתחבא מאחורי הלור' חמים, ולהתחיל לתת דין וחשבון אמיתי.

כמו בכל צבא, בצה"ל יש את הטוב והרע ביחד. ההבדל הוא שהצד הרע מנסה להאפיל על הטוב: דוברי הממסד הצבאי מנסים להשתיק כל ביקורת בטענת "שקט, יורים"

ו'ורו' קלמנסו, ראש ממשלת צרפת ואדריכל הניצחון על גרמניה במלחמת העולם הראשונה, טבע את הביטוי: "מלחמה היא עניין רציני מכדי שתישאר לאנשי הצבא". את ביקורתו על הצבא רכש כנראה בזמן פרשת דרייפוס, כעיתונאי, כשהיה המוציא לאור של העיתון שפרסם את מאמרו של אמיל זולא "אני מאשים".

בישראל פרשת דרייפוס מוכרת כפרשה אנטישמית ששינתה את תפיסתו של הרצל לגבי פתרון "הבעיה היהודית" והקמת התנועה הציונית, אך לפרשה יש חשיבות פנים-צרפתית נוספת: היא זו שחשפה את ניוונה של אריסטוקרטיה צבאית מושחתת שרואגת בעיקר לעצמה. לא רק שהממסד הצבאי הצרפתי תפר תיק לדרייפוס, שזה פשע כלפי

הקצין הצעיר – תפירת התיק גם הרחיקה את המערכת מחקר האמת, והמרגל האמיתי, פרדיננד אסטרהאזי, הצליח לברוח.

קלמנסו הראה שניתן להיות גם ביקורתי כלפי הממסד וגם פטריוט אמיתי, גם ראש ממשלה אזרחי וגם מנהיג צבאי. בארה"ב, כ-30 שנה קודם לכן, לינקולן לא היסס לבצע שינויים בהנהגה הצבאית תוך כדי מלחמת

האזרחים. גם מלחמת העולם השנייה היתה רצופה שינויים תכופים בהנהגה הצבאית בבעלות הברית, בביקורת האזרחית עליה ובפתיחות המחשבתית לגבי התקדמות הלחימה ומטרותיה. אף אחד בבעלות הברית לא פקפק בעליונות הדרג המדיני הנבחר על הצבא.

גנרל מקארתור, מגדולי המצביאים בהיסטוריה ומפקד הכוחות האמריקניים בזמן מלחמת קוריאה, הודח משום שהיו לו חילוקי דעות עם מפקדו – נשיא ארה"ב. באמריקה הנשיא מחזיק גם בתואר Commander in Chief, המפקד העליון. הממסד הביטחוני האמריקני, חזק ומכובד ככל שיהיה, אינו אלא משרת של האומה האמריקנית – כפוף לנשיא ולקונגרס, מדווח בשקיפות על כל דולר, בורג ותקן לרשויות האזרחיות. היות, הביקורת על הצבא אינה חתרנות אלא התגלמות הפטריויטיזם, אוהב את המדינה, חושש מהממשלה" הוא הבסיס המוסרי לשקיפות,